

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||

Cajetan, Thomas

Colonie, 1526

VD16 V 1243

In quarto. De nouem beatitudinibus euangelicis premittuntur earum tractationi quinqu[e] quesita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34421

Incipit quartum Ieraculum
de nouem beatitudinibus
Euangelicis.

Currit Quarto euangelice
beatitudines tractā
de, posite Mat. v.

Circa quas antequam singule tra-
ctentur, quinq; occurrunt quesita.

Primum cur dominus in principio has beatitudi-
nes proposuit, secūdo cur multas, tertio cur tot, id
est nouem, quarto cur pluraliter. Et quinto an gra-
datim enumerentur.

Ut ad primum quidem quesitum, respōdetur do-
minum in principio legis euangelice beatitudines
proposuisse duplici ratione. Altera est quia sunt fi-
nes: quia perfectiones iste que vt beatitudines pro-
ponuntur, sunt in presenti vita ⁊ fines. Quod ex
eo patet, quod quelibet proponitur vt vestita beati-
tudinem ex ratione finis vltimi in patria, in qualis-
bet siquidem beatitudine ponuntur quattuor.

Primo perfectio aliqua: puta esse pauperem spiri-
tu, esse mitem ⁊c. Secundo ratio beatitudinis in v-
bo beati, Tertio derivatio beatitudinis in verbo
qm̄. Quarto finis vltimus in patria: puta regnū ce-
lorum, possidere terram ⁊ cete. Quia ergo in qua-
libet beatitudine ponitur finis vltimus futurus in
alia vita (puta regnum celorum ⁊c.) ⁊ hic finis po-
nitur vi ratio beatus actum propinquū tali fini, pu-
ta esse pauperem spiritu, esse mitem, ⁊c. psequēs est
vt quilibet sit finis: beatitudo em̄ habet rōnē finis.

f uij

Tentaculum quartum de beatitudinibus

Et merito, nam diuisimodi actus propinqui tattu-
re vite, sunt sup̄me p̄fectiōes huius vite: ⁊ ideo ha-
bent rationē finis. Et p̄pterea saluator sapientissi-
me in principio euangeuce legis p̄posuit utrūq; fi-
nem: ⁊ eum scilicet ad quem tādē tendimus asse-
quendum in patria: ⁊ eum seu eos quibus mediāti-
bus in hac vita appropinquam⁹ ad finē celestis pa-
trie, finis em̄ habet rōnem principij in opabilibus:
q̄a ex fine sumitur ratio operandi.

Et hinc habes quam differenter a Philosophis
saluator docuerit felicitatē huius vite. Illi nāq; q̄
suerunt huius vite felicitatem absolute, hoc est in se
ipsa: saluator autē docuit huius vite felicitatem rela-
tine ad eternū patrie gaudiū: ⁊ ideo vt dictum est,
ponens beatos, apponit quoniā ipsorū est regnū
celoz, aut aliquid simile. Et propterea illi posuer-
unt nostram hic beatitudinem quasi premium vlti-
mum: saluator autem ponit nostram hic beati-
tudinem vt meritum propinque patriens eternum
in futuro premium.

Altera ratio est: quia huiusmodi p̄fectiones ra-
tionem habent exemplaris, ad quod in hac via in-
spiciendo mensurare possumus quantū proficiam⁹
⁊ quantum deficiamus a perfectionis apice: vt quū
aliquis circa ea q̄ sunt māsuētudinis curat p̄ficere,
mensuret se aspiciendo ad beatitudinē qua dicit be-
ati mites. Et sic de alijs.

Ad secundum quesitum (cur non vnam sed mul-
tas posuit beatitudines) respondetur qđ quemad-
modum in domo celestis patris mansiōes multas
esse docuit, ita multas beatitudines esse in hac vita
reuelauit, quasi vias multas p̄ducentes ad celestē

Ientaculū quartū de beatitudinib. xlv.

patriam: vt hinc disceremus non ene felicitatem euangelicam in hac vita sicut felicitas quam studuerunt ponere diuerse philosophorum secte, quarū vna excluderat aliam, ita q̄ non erat felix, verbi gratia, apud peripateticos, nisi perueniens ad contemplationem sapientie. &c. **E**uangelicus enim posuit sic beatos in hac vita pauperes spiritu, vt poneret etiam beatos inuites, & rursus poneret etiam beatos misericordes, &c. ita vt qui misericordie perfectione esset beatus, non excluderet eum qui mundicia cordis beatus esset: & sic de alijs. **M**onstraturq; hinc eōmunes esse toti humano generi beatitudines vite huius: dum alius sic & alius sic ire potest.

Ad certum quæsitum de certo numero, respondetur nouem apud Mattheum a domino propositas beatitudines consistentes in nouem sequentiū perfectionum: verum septem primæ (que sole consueverunt a multis dici beatitudines) consistunt in septem studijs agendi: vltimæ vero due consistunt in perfectione non agendi, sed patiendi. **Q**ue inter se distinguuntur ex diuersa patiendi ratione: dum ratio patiendi in octaua est deitatis confessio secundum quancunque virtutem absolute: in nona vero ratio patiendi est confessio verbi incarnati, quod specialē ingerere difficultatem immensitas mysterij monstrat. **S**ed ad hoc quæsitum plenior responsio post discussas omnes beatitudines apparebit, non pretereundo q̄ ideo sole primæ septem computantur beatitudines, quia sole ipse sunt in potestate studij nostri posite, vtpote in actionibus nostris consistentes, nam relique due non sunt in potestate nostra: persecutiones enim in iniquorum potestate

Ientaculum quartum de beatitudinibus sunt: et si nemo nos persequitur, nullus est qui patitur persecutionem propter iustitiam: aut propter Christum. Septem igitur sunt beatitudines absolute: novem autem suppositis persecutionibus contra iustitiam et contra Christum,

Ad quartum autem quesitum (cur quilibet beatitudo pluraliter proposita sit, dicendo beati) respondetur hoc ideo factum esse, ut in qualibet beatitudine multitudo comprehenderetur infinita hominum qui possent si vellet esse secundum illam beatitudinem. Ita ut non solum multitudo beatitudinum multitudinem monstraret beatorum, sed quilibet beatitudo multos comprehendat in hac vita beatos: dum non singulariter dicitur beatus, sed pluraliter dicitur beati.

Ad quintum quesitum ne idem pluries repetat, servanda est responsio post declaratas singulas beatitudines: tunc enim pro intellectis ipsis beatitudinibus, gradus earum apparebit.

Circa primam beatitudinem, scilicet beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum, scito duplicem inveniri expositionem. Primo ut declararetur perfectio hominis in ordine ad bona temporalia: quales sunt divitiarum, agrorum, domus, et huiusmodi. Secundo ut declararetur perfectio hominis in ordine ad quaecumque magnificentia hominum: ut sunt gloria, fama, dignitas, scientia, sanitas, pulchritudo, et cetera. Et iuxta primum sensum, paupertatis nomen proprie sumitur: spirituali, non quomodolibet, sed per modum impulsus seu affectus. Ita quod esse pauperem spiritu, est velle

Tentacul. quartū de beatitudinib xlvi.

spirituali ratione, et impulsu seu affectu paupertatem, siue secundum exteriorē possessionem sit pauper siue non.

Quod ut plenius intelligas, recole apud philosophiam moralem duas inueniri virtutes circa dispositionem hominis in huiusmodi rebus: liberalitatem scilicet et magnificentiam: satis enim bene dispositus est moraliter homo in usu huiusmodi exteriorum bonorum si est liberalis in mediocribus, et magnificus in magnis. Lex autem diuina in veteri testamento altiorē videtur ingerere perfectionem, auertendo interiorē affectum ab huiusmodi bonis, diuitie, inquit, si affluant, nolite cor apponere. Et rursus, beatus vir qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunie thesauris, quis est hic, et laudabimus eum.

Euangelica autem doctrina perfectionem animum format, ad contrarium paupertatem scilicet cor vertens. Et hoc dupliciter. Hoc est vel ad statum paupertatis: iuxta illud, si vis perfectus esse, vende omnia que habes, et da pauperibus, etc. Vel ad internū meritū paupertatis: iuxta hanc beatitudinem, beati pauperes spiritu. Vbi videre potes ad quantum perfectionis apicē ascendit pauper spū, superato tam liberali quam magnifico recte utere temporaliū bonis, superato quoque tollente affectū suum ab hominū bonis, dum affectū suū ad contrarium paupertatis, scilicet habet. Et quia paupertas non est laudabilis in se, ideo non est dictū, beati pauperes voluntate sed spū, hoc est voluntate spirituali: qualis est voluntas paupertatis propter bonum spirituale. Et quoniam huiusmodi spiritualis voluntas inueniri potest vel per modum acceptantis (cuiusmodi est voluntas hominis parati sustinere, pro

Tentaculum quartum de beatitudinibus.

ter bonum spirituale paupertatem si illata fuerit) vel per modum affectus seu impulsus (cuiusmodi est voluntas desiderantis propter bonum spirituale paupertatem) et hic modus longe prestantior est, et significatur per nomen spiritus, ideo descripti hoc in loco pauperes spiritu, ad summum perfectionis apicem secundum internum meritum perueniunt. Nec minores sunt merito essentiali his qui ob perfectionis studium exteriora relinquunt ut sequantur. Quibus facerent siquidem pauperes spiritu, si viderent expedire.

Aduerte hic tam per hac quam pro alijs beatitudinibus, constitui beatitudinem in perfectionis apice sic ut progressus et distinctio incipientium, proficientium et perfectorum admittatur in qualibet. Et perfecti quidem beati absolute dicuntur, alij vero quantum sapiunt illius perfectionem tantum sapiunt et beatitudinis. Verbi gratia, iuxta hanc beatitudinem perfecti sunt qui voluntate spirituali per modum impulsus afficiuntur ad paupertatem: et simpliciter dicuntur beati pauperes spiritu. Ut proficientes vero sunt, qui spirituali voluntate parati sunt paupertatem si venerit sustinere. Et quasi incipientes sunt, qui affluentibus diuitijs cor non apponunt. Unde et utriusque a beatis pauperibus spiritu, non omnino excluduntur: sed inter ipsos quodammodo computantur. Et sic de similibus. Nec de primo sensu.

Iuxta Secundum autem sensum, quo optima dispositio hominis ad quecunque ipsum magnificentia describitur, paupertatis nomen metaphorice sumitur: et significat insufficienti

Ientacul. quartū de beatitudinib. xlvij
am hominis ex seipso. Et bene nota q̄ non signifi-
cat insufficientiam hominis, sed insufficientiā ho-
minis ex seipso.

Quod vt plenius intelligas, recolito homines
sicut ⁊ quamlibet rationalem creaturam duo ha-
bere. Alterum ex seipso, ⁊ hoc est insufficientia ⁊ v-
niuersaliter defectus. Alterum ex diuina largitate,
⁊ hoc est sufficientia ⁊ vniuersaliter bonum. Docu-
it hanc distinctionem apostolus ij. ad Cor. ij. scri-
bens, nō q̄ sufficientes simus cogitare aliquid a no-
bis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est.
Vnde manifeste cernis apostolum distinguere id
quod conuenit nobis quasi ex nobis, ⁊ hoc esse in-
sufficientiam, ⁊ id quod cōuenit nobis ex deo, ⁊ hoc
esse sufficientiam.

Quod vt plenius adhuc intelligas, accipe exem-
plum ab aere illuminato siue a sole siue a lucerna:
est enim ibi distinguere id quod conuenit aeri ex se,
⁊ id quod conuenit aeri ex illuminante. aer nanque
ex se nullum habet lumen, sed quātum est ex se, sem-
per est tenebrosus: quicquid autem luminis habet
⁊ quicquid potest ex lumine quod habet, ab illumi-
nante habet. Sic quoq̄ in nobis inuenitur: quod
nos ex nobis nullum habemus bonuz, sed defectus
⁊ insufficientie pleni sumus, ex deo autem habem⁹
quicquid boni habemus. Et sicut in aere quantū-
cunq̄ illuminato semper durat tenebrositas quan-
tum est ex parte aeris (quia semper aer quātum est
ex se tenebrosus est) ita in homine semper perseue-
rat secum insufficientia huiusmodi: quia quantum-
cunq̄ perfectus non solum in hac via sed in patria
bomo sit, semper hanc conditionem retinet q̄ q̄

Ientaculum quartum de beatitudinibus.

tum est ex se insufficientis ac defectiuus propter quod de beatis angelis scriptum est, tremunt potestates. **B**ona siquidem a deo nobis collata, non ad hoc conferuntur ut tollant huiusmodi insufficientiam, sed ut faciant nos ut dei ministros idoneos ac bonos, sufficientes, &c. Ita quod nos tanquam ex nobis, semper insufficientes inuenimur: et nosmet tanquam dei cooperatores, et ministri, potentes, scientes, boni et vniuersaliter sufficientes inuenimur. **N**abes ergo ex his omnibus quid metaphorice paupertatis nomine in proposito intelligamus: scilicet insufficientiam hominis ex seipso. Spiritus nomine interiorum affectuum per modum impulsus intellige.

Restat ut explanet quid significat hoc coniunctum, scilicet paupertas spiritus. **N**on enim significat proprie loquendo habentes pauperem spiritum, unde et dominus non dixit, beati pauperes spiritu, quod significaret habentes pauperem spiritum. **E**t in promptu ratio est: quia spiritus non debet esse pauper, sed magnus et diues: pusillus enim spiritus vitium est, sicut et paupertas spiritualis. **S**ed significat utentes in suo spiritu, id est, affectu, paupertate dicta, hoc est insufficientia propria.

Quod ut plenius intelligas, considera huiusmodi paupertatem seu insufficientiam non esse de genere bonorum seu laudabilium, neque de genere peccatorum seu vituperabilium, sed conditionem necessario concomitantem rationalem creaturam. **E**t licet ipsa insufficientia, non sit in se laudabilis, usus tamen eius secundum rectam rationem valde commendabilis est. **D**icitur autem recta ratio ut huiusmodi insufficientia utamur dupliciter ista dominus et affectibus nostris. **P**rimo ut remouete phis

Ientaculū quartū de beatitudinib.

habent conformes huiusmodi paupertati. Et hoc a multis doctoribus appellat paupertas spūs.

Summa autem perfectio in huiusmodi paupertatis usu consistere videtur, in hoc q̄ homo quum deliberate operatur intus vel extra, nō solum ex electione deliberata et ex humilitatis habitu inclinante, sed per modum impulsus seu impulsivi affectus utatur seipso tanquam insufficiente: et rursus q̄ homo in affectibus suis quos quasi non deliberando habet utatur seipso tanquam insufficiente, tanquā is qui spiritu dei agitur. Et ad tam eminentem perfectionem designandam nomine spiritus saluatoris usus est, dicens: beati pauperes spiritu.

Quo fit ut paup̄ spiritu excedat non solum communem apud morales philosophos, qui contra moralem superbiam recte dispositus ponitur, sed etiam humilem apud sacram doctrinam, qui contra reuelatam superbiam bene dispositus est: quāto spiritus reuerentialis timoris dei prestatio est utroq̄. Et humilitatis quidem exemplum atq̄ magistrum se dominus exhibuit dicens: discite a me quia humilis sum corde: reuerentialis autem spiritus efficaciam in ipso domino scripsit apostolus, q̄ in omnib⁹ exauditus est pro sua reuerentia.

Extenditur autem hec beatitudo ad quęcumq̄ magnificantia hominem (sive sint exteriora bona, sive corporis sive anime, tam naturalia q̄ gratuita) magnificamur enim ex diuitiis, gloria, honore, laude, sanitate, pulchritudine, ingenio, sciētia, pietate, et demum infusis diuinis donis, ex quib⁹ periclitamur ne sufficientiam quam in nobis tanquā dei ministris ponunt usurpemus nobis ipsis: unde

Ientaculū quartū de beatitudinibus xlix

Paulus dicebat, ne magnitudo reuelationū extol-
lat me &c. Et p̄pterea qui ad hanc beatitudinē p̄ue-
niunt, hi sunt qui implent preceptum Petri aposto-
li, ad omnia se habētes vt cooperatores & ministri
dei. Est enim, vnusquisq; sicut recepit gratiam in al-
terutrum illam adminutantes sicut boni dispensa-
tores multiformis gratie dei: si quis loquitur quasi
sermōnes dei, si quis ministrat tanquam ex virtute
quā administrat deus, vt in omnibus honorificet
deus. Et simile est de alijs operationibus precep-
tum intelligendū: quoniam eadem est ratio omnia-
rum. Et quoniam eternas nostras dispositiones ex
delectatiōe & tristitia cognoscimus & mensuramus,
si quis seipsum nosse vult quantum vtatur vel nō vt-
tatur seipso vt insufficiente in operibus suis, aduer-
tat quantum tangitur delectatione quum magni-
ficatur, honoratur, laudatur &c. ab alijs, aut etiam
quum sibi occurrit se estimari, magnificari, laudari
&c. & similiter quantum tangitur tristitia, quum cō-
traria horum de seipso occurrunt in animo, vel ab
alijs inferunt. Qui em̄ h̄mōi delectatiōibus vel tri-
stitijs tāgit, paup̄ spiritu nō est: quoniam paup̄i sp̄iri-
tu nihil est admirabili⁹ p̄pria laude, nec gaudet aut
tristat de huiusmodi, nisi p̄ quāto deus in suo mi-
nistro honoratur vel dehonozatur.

De premio Autē huic beatitudinis (scili-
cet quā ipsorum est regnum celo-
rum) duo dicenda essent. Primum cur regnum celo-
rum respondet huic beatitudini.

Secundum cur hoc p̄m̄ium significatur p̄ v̄bum
p̄sentis t̄pis, quū in alijs beatitudinibus ponat̄ v̄-
bū futuri t̄pis. Et hec secunda dubitatio cōmunis

¶

Tentaculum quartum de beatitudinibus

est etiam octave et nonne beatitudini: quonia in his tribus significatur premium pro verbu presentis temporis, in reliquis vero sex pro verbu temporis futuri. Et rursus in his tribus significatur pro verbu substantiuum, scilicet est, in alijs vero pro alia vba videbant, con solabuntur etc. Sed hec communia in fine omnium beatitudinum dicentur.

Ad primu autem in promptu est responsio ex illa diuina regula, quod se humiliat exaltabitur. Rationis si quidem ordo possit, ut quod voluntario spiritu paupertate amplexus est, aut seipsum abiicit utendo seipso ut insufficiente, exaltetur in regni celestis diuitias, celsitudinem dignitatem, gloriam etc. quod regni nomine importatur. Et hec de prima beatitudine.

Circa Secunda beatitudine (beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram) aduertendum est mitem respicere duas materias: quarum principalis est vindicta, secundaria autem exterior mos. Et quantum ad vindicabilium materiam spectat, mites dicuntur quod non vincuntur a malo, sed vincunt in bono malum: non enim vincuntur a malis iniuriarum, ire, perturbatiois et tristitie, sed imperturbati et imutati, accessibiles et tractabiles permanent, sicut prius erant antequam huiusmodi vindicabilia occurrerent. Vincunt autem in bono malum, dum affabiles, utiles, ac suaves seipsum exhibent his qui puniendi seu obiurgandi occurrunt. Et hoc proprium videtur esse mitis, unde apparet quod mitis superat lenem, mansuetum ac clementem, dum placita suauitate seipsum impugnantibus exhibet etiam utilem.

Ientaculū quartū de beatitudinibus I.

Ult autē perfectio hec tanta, vt saluator ipse magistru ac exēplū eius spiritaliter se exhibuerit, dicens, discite a me q̄a mitis sum, ⁊ deū mereatur habere pro interno doctore: iuxta illud, docebit mites vias suas. Et Moyses, de quo nu. xij. scriptū est quod erat mitissimus super oēs homines qui morarētur in terra, creditur a Diony. ob hanc virtutē habuisse tantā cū deo familiaritatē. Apparet quoq̄ excellentia eius, ex eo quod religionē ipsam reddit deo acceptabilem: testante hoc David, qui vt sua in deū religio mēorabilis apud deū esset propriā interponit mansuetudinē que minus quid est quā mititas, dicens, memēto domine David, ⁊ omnis mansuetudinis eius: sicut iuravit domino, votum vouit deo Jacob: si introiero in tabernaculū domus mee ⁊c. donec inueniā locū domino tabernaculū deo Jacob ⁊c. Votum siquidē ⁊ iuramentum de inueniendo tam solícite locū domino, quod fecerat mansuetudine interposita, memorabile apud deum proponit, vnde multo magis acceptabilis foret, si mititas fuisset allegata.

In secundaria vero materia (hoc est in morib⁹) superat mitis modestū ⁊ affabilē: dū sicut in animo ita ⁊ in suis moribus exterioribus placita suauitate omnibus se exhibet, ⁊ sicut fructus arborū mitis ad se allicit. Quocirca total ter (hoc est in vtraq̄ materia) mites merito beati sunt: vtpote suoz morū intus ⁊ extra possessores.

Et iure Assignatur eis, p̄ p̄mio possessio terre: vt q̄i hac vita iura sua, p̄seq̄ noluerūt ad supandos occupatores, fiāt possessores terre, nō instabilis aeris, aut fluctis aque bonoz t̄paliū,

Ientaculum quartū de beatitudinibus
sed solide ac firme terre viuentium.

Circa Tertiam beatitudinem (beati qui
lugent, quoniam ipi consolabun-
tur) occurrit statim questio cur lugere sine
bonificante aliquo positum est inter beatitudines:
quum lugere non sit de genere bonorum, sed com-
putetur potius inter mala: quum tristitia sit mala
nature (iuxta illud ecclesiastici, xxx. multos occidit
tristitia, et non est utilitas in illa) et non sit bona mo-
raliter, immo vt dicitur vii. Et hi. prudens non in-
tendit tristari. Et augetur questio ex eo, quod pau-
peritas posita in prima beatitudine, quia non erat
de genere bonorum, posita est cum adiuncto boni-
ficante, dicendo beati pauperes spiritu, et non ab-
solute beati pauperes: hic autem sine adiuncto bo-
nificante dicitur beati qui lugent.

Occurrit quoque questio altera, cur inter beatitu-
dines annumeratus est luctus et non gaudium. In
nulla enim harum beatitudinum dicitur beati qui
gaudent: quum tamen gaudium magis pertineat
ad regnum dei quam luctus: scriptum est enim,
regnum dei est iustitia, pax, et gaudium in spiritu
sancto.

Ad primam Questionem respondetur,
de tristitia posse loqui dupli-
citer, vel absolute, vel ex suppositione presentiu-
um malorum. Et absolute quidem neque est bona
naturaliter neque moraliter: quoniam et nocet natu-
re (vtpote inquietudo eius) et nullam habet ratio-
nem moralis boni. Et sic a prudentibus refugit-
ur. Suppositis autem presentibus malis, tristu-
tia bona est: vtpote consequens et ad naturaliter et

Tentaculum quartum de beatitudinibus li,

ad moraliter bonos actus, ponit enim tristitia pre-
suppositi presentis mali in parte cognoscitiva sensa-
tionem seu perceptionem, in parte vero appetiti-
ua refutationem. Et ambo bona esse ex eo patet,
quod male dispositus est qui presentia mala aut non
percipit aut non refutat: vtpote insensibilis seu stu-
pidus si non percipit, et corruptus si non refutat: ex
his enim duobus bonis fit tristitia. Et quia in du-
bium non vertitur, sed constat mala esse in hac vi-
ta, ideo tristitia si alias habet circumstantias, inter
bona computari potest in statu presentis vite.

Nec est posita a domino inter beatitudines sine
aliquo bonificante: sed bonificatio eius ex parte ma-
terie significata est ex hoc ipso quod dictum est bea-
ti qui lugent, non hoc vel illud, sed qui lugent abso-
lute. Ex hoc enim significantur qui lugent non ob ma-
lum secundum quid (quale est omne malum tempo-
rale) sed ob malum absolute: quod solum est id quod
est contrarium absolute bono: quod est vita eter-
na. Ita quod dicendo beati qui lugent, dixit bea-
ti qui lugent ob mala presentia contraria vite eter-
ne, et sic bonificavit luctum ex parte materie. Rur-
sus bonificatus est luctus ex parte agentis seu luge-
tis, ex hoc ipso quod significatus est per modum a-
ctionis proculdubio humane, ac per hoc volunta-
rie, ex hoc ipso enim quod ponitur non quasi illa-
ta passio, sed quasi assumpta voluntarie actio, ad
ordinem moralium et meritoriorum actuum transferretur: luge-
re siquidem non est tam tristitia quam tristitie effe-
ctus, sicut flere. Unde et lugere dicuntur tam viri
quam mulieres, quandiu lugubres se exhibent ob
mortem carorum vel aliquid huiusmodi, et dominus

S ij

Ientaculū quartū de beatitudinibus

ad Samuelem primi Reg. xvi. ait. vsq; quo tu luges Saul: quū ego abiecerim eū, tanq̄ in potestate Samuelem esset lugere, est igitur actio quedā.

¶ Et si bis iunxeris, q̄ lugere est secundū se triste et amarū qd, resalabit hinc qd lugere importat voluntaria actionē tristē seu amarā, ac p hoc vt medicinalē actionem assumptā, voluntas siquidem recta non assumit huiusmodi amara nisi sicut medicus vtitur medicinis: quoniam ex se non habent rationem appetibilis, sed propter aliud. Vnde lugere ex hoc ipso quod significatur vt tristis actio voluntaria seu humana, bonificatum est mensura recte rationis ac voluntatis. Et dicendo beati qui lugent, significati sunt qui officiose lugent, et ex integro significationē adunādo, quū dicitur beati qui lugent, significantur beati qui officiose lugent ob presentia mala contraria vite eterne. Et propterea nō opus fuit aliquod adiunctū bonificās explicite apponere, sicut in prima beatitudine appositum est, paupertas em̄ nō habet rationē actiōis, sed significat vt defectus: et p̄pterea indignit adiuncto bonificāte. Secus aut̄ est de luctu significato absolute p̄ modū actionis humane: vt declaratum est.

Ad secundam Vero q̄stionē dicit, q̄ q̄ beatitudines p̄fectiones summe ponunt, et gaudium p̄sentis vite inchoationis magis q̄ p̄fectionis rationē habet. Quoniam extinguit quoddam initium est eterni gaudij: vt pote carens presentia boni eterni de quo est. Video inter beatitudines nō est p̄putatū secundū seipsum. Sed nec omnino p̄termissum est: qm̄ positū est in suis radicibus in sexta et septima beatitudine: qm̄ mūdicia cor

Ientaculū quartū de beatitudinibus lii.

dis iuge cōmuniū est, et pax gaudiū magnū parit.
Explicauit nihilominus dominus in nona beatitu-
dine gaudium, non vt ipsam beatitudinē, sed vt an-
nexum, dicens, gaudete et exultate, quoniam mer-
ces vestra etc.

¶ Locus autem merito inter beatitudines loca-
tus est: quoniam maximam ponit pfectionē in via-
tibus inter tot et tanta mala presentis pegrinati-
onis constitutis. Quod si non percipis, circumspi-
ce presentia mala a vita eterna abducētia (puta q̄
q̄dū sumus in corpore pegrinamur a dño et a pa-
tria celesti, q̄ caro cōcupiscit aduersus sp̄m, q̄ tot
mala pctōz p̄piorz et alienoz p̄tinue emergunt, q̄
creature facte sunt in odiū et in tētationē aie homi-
nū et in musculā pedibus insipientiū, q̄ cogitati-
ones mortaliū timide et incerte puidētie nostre, et a-
lia hmōi) et videbis q̄ insensati sum⁹ q̄ bec p̄sentia
nobis mala nō sentimus, et si pcipimus, q̄ alieni a
sp̄uali natura et vita sumus si nō displicēt: et si displi-
cere vident, si nō p̄pterea tristamur seu lugemus,
sed p̄ransimus quasi n̄ra nō intersit, q̄si in somnis
hmōi mala videam⁹, quasi nō v̄e displiceāt. Et t̄de
poteris suspicere in celsa milloz pfectionē q̄ bec sen-
tiētes et abhominātes (vtpote habētes p̄ psuetudi-
ne exercitatos sensus ad discretionē boni et mali) lu-
gēt, aut cū Dauid, ben mibi q̄a incolat⁹ meus, plō-
gatus est: aut cū paulo, infelix ego homo q̄s me li-
berabit de carcere mortis hui⁹: aut cū Ezechia, re-
cogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie
mee aut cū p̄pheta, vidi p̄uaricātes et tabescebā q̄a
eloquia tua nō custodierunt: et similibus. Et sic vi-
debis quam necessariū fuerit in cathologo beato

Ientaculū quartū de beatitudinibūs

rum in hac vita, ascribere etiam beatos qui lugent.
Et merito: quū enim delectabilia mūdi huius plurimum a virtute abducant, multeq; sint propterea bone animi dispositiones seu virtutes 'posite circa delectationes et tristitias (vt continentia, abstinentia, sobrietas, temperantia, et penitentia) longe excellentior perfectio lugentium inuenitur, qui non solum a delectationibus se alienant, sed ad contraria se eriperunt assumēdo voluntarium luctum: sortiti a celesti patre in hac pegrinatione irriguū inferius et irriginum superius, non vano aut sterili luctui vacantes, sed seminantes in lachrymis: hoc est semētina virtutem lachrymis luctus tribuentes in vitam eternam fructificantem.

Sub hac beatitudine comprehenduntur qui in hac vita statū voluntarij luctus sumūt, p celesti patria: vt sunt religiosi et alie persone abrenunciātes delicijs et delectationibus carnis ac mundi, et dei seruitio in puritate se mancipantes in veritate.

Quibus premium suapte natura debitum referuatur, quoniā ipsi consolabuntur in celesti patria.
Hec de tertia beatitudine.

Circa Quartam beatitudinem (beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniā ipsi saturabuntur) dubium statim occurrat an iustitia in proposito sumatur generaliter pro rectitudine seu bonitate qua recti seu boni dicimur iuxta quod scriptum est, iustus ex fide viuūt.

Vel specialiter, vt specialis virtus est reddens vnicuique quod suum est, de qua scribitur, diligite iustitiam qui iudicatis terram.

Contrarij cū ambiguitatis ratio est. Nā si sumit

Ientaculum quartum de beatitudinib. liij

generaliter iustitia, sequitur q̄ beatitudo hec communis est reliquis beatitudinibus: quia quelibet alia beatitudo aliquam specialem bonitatem seu rectitudinem ponit, et sic relique beatitudines comprehenderentur sub ista tanquam species sub genere, quod est absurdum. Si autem sumitur iustitia specialiter, sequitur primo quod ad hanc beatitudinem ponatur spectare desiderium punitionis malorum puta q̄ homicida occidatur, q̄ latro suspendatur, et quoniam punitiones huiusmodi, iustitie sunt. Sequitur secundo, ad hanc beatitudinem spectare desiderium punitionis proprie, hoc est, q̄ ipsemet puniatur iuxta propria demerita: quoniam hoc iustitia est.

Utrunq̄ autem horum apparet inconueniens. Et primum quidem repugnat secunde beatitudini qua mites non solum elongant se a punitionibus, sed puniendis vtilis se exhibent. Secundum autem contrariatur communi viatorum desiderio: in quo persona propheta dicit: non intres in iudicium cum seruo tuo. quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens: qui enim hoc petit, proculdubio desiderat se non subijci iudicio punitiuo.

Ad hanc Dubitationem dicitur, q̄ vtroq̄ modo intelligi pot̄ hoc in loco iustitia. Et si intelligitur iustitia specialis, que reddit unicuiq̄ quod suum est, sistendum est in hoc q̄ est sermo de iustitia absolute et non de iustitia tali (puta punitiua seu vindicatiua) et similiter est sermo de iustitia absolute, et non de iustitia in hoc: iustitia autem absolute, bonum iustitie importat. Et per hoc

B V

Ientaculū quartū de beatitudinib.

ad beatitudinem hanc directe spectat desiderare iustitiam absolute, hoc est, bonū iustitie: ex consequēti autem seu in casu necessitatis ad eandem spectat, non refugere iustitiam talem, et similiter non refugere iustitiam in hoc.

Et hinc solvantur obiectiones, utraq; namq; obiectio de desiderio iustitie punitive, soluitur per hoc quod non est hic sermo de iustitia tali, sed de iustitia. **N**on petriū non petit peccator, dñm refugit iudiciū: quoniam fugiendo unum modum iustitie, petit alium iustitie modum: fugit enim iudicari secundum propria merita, appetendo iudicari secundum merita Christi: iuxta verbum Pauli ad Phil. iij. ut inueniar habens iustitiam que est ex fide Jesu Christi. **U**nde et ibidem propheta petit, exaudi mei tua iustitia: manifestās per hoc, appetere se iustitiam dei, fugere autem iustitiam propriam.

Si autem intelligitur iustitia generaliter pro bonitate seu rectitudine, optime quadrat, nec sequitur aliqd absurdum. **T**um quia alie beatitudines non attendunt ad formalem rationem generalis iustitie sed ad quasdam speciales rationes: ut patet discurrendo per singulas. **E**t propterea formaliter loquēdo non se habent alie beatitudines ad istam ut species ad genus. **T**um quia beatitudo ista attenditur penes perfectionem humani desiderij, quod in nulla alia beatitudine attenditur: ut patet discurrendo per singulas. **C**onsurgit siquidem beatitudo hec ex inopia bonorum seu bonitatis inuente in presenti vita, sicut precedens beatitudo (scilicet beati qui iugent) consurgit ex copia malorum presentis vite. **I**ta q; sicut ibi ex abundantia malorum que in hac

Ientaculū quartū de beatitudinib. I iij

peregrinatione inueniuntur, pfecti lugent, sic ex inopia bonitatis inuente in hoc exilio perfecti esuriunt & sitiunt bonitatem. Et propterea magis consonat literalī sensui sumere iustitiam generaliter q̄ specialiter.

¶ Est autem desiderium hoc non appellatum desiderium sed fames & sitis multiplici ratione. Tum vt ostendatur vehementia desiderij: tam em̄ fames q̄ sitis vehementem appetitum importat. Tum vt ostendatur quasi naturalitas, q̄ quemadmodū tā fames q̄ sitis ex natura prouenit, ita desiderium vehemens iustitie vt naturale inest pfectis s̄m naturam spiritualem, s̄m quam ex deo nati sunt: iuxta illud, quod natum est ex spiritu spūs est. Tum ad ostendendam qualitatem indigentie, q̄. s. perfecti desiderant iustitiam seu bonitatem tanquā cibum et potum, quo indigent esurientes & sitientes. Tum ad ostendendam integritatem desiderij, & ex parte desiderantis: quia scilicet vtrunq̄ desiderium habet famem & sitis, hoc est, anime & carnis: iuxta illud, sitiuit in te anima mea quā multipliciter & tibi caro mea. Et ex parte iustitie desiderate vt completi alimentum respondentis fami & siti: quoniam perfecti desiderant bonitatem omnifariam.

¶ Locata est igitur in hac beatitudine perfectio eorum qui esuriunt & sitiunt iustitiam (hoc est iustitie bonū) vsq̄ ad deo inueniri & sic vnicuiq̄ dari qd̄ suum est, quoad vsq̄ ad hoc perueniatur vt de⁹ sit omnia in om̄ibus, in hoc enim consummabit̄ ois iustitia: quum deus erit in omnibus rō omnium, et esuriunt ac sitiunt iustitiam (hoc est rectitudinē bo

Tentaculum quartum de beatitudinibus.

Item 3) inueniri ac augeri quo ad usque deus sit
in omnibus: in hoc enim consistit consumma-
tio omnis bonitatis. Et merito perfecti semper in
hac vita esurire et sitire ponuntur iustitiam: quia tan-
tum est hic penuria iustitie ut semper esurientes, et si-
tientes relinquat: iuxta illud: qui edunt me adhuc es-
urient, et qui bibunt me adhuc sitient. Quo fit ut
in perfectione iustos superet: sunt enim plus quam
sati, quibus non sufficit quod ipsi sint iusti, sed esuri-
unt et sitiunt iustitiam magnificari. Et sunt plus quam
boni, quibus non sufficit quod ipsi sint boni, sed ipsi es-
urunt et sitiunt bonitatem multiplicari, magnifica-
ri et cetera.

His Merito saturitas que in hac vita haberi
nequit, in celesti patria in premium re-
tribuetur: iuxta illud. satiabor quam apparuerit glo-
ria tua. Hec de quarta beatitudine.

Circa Quintam beatitudinem (beati mi-
sericordes, quoniam ipsi misericor-
diam consequentur) recole misericordiam vir-
tute non esse subleuatam aliene miserie, hoc est, defe-
ctum misericordie enim directe respicit defectum ut tol-
lendum. Et possunt in ea considerari tria. scilicet opera
superior qua subuenit indigenti, affectus interior
qui appetit subuenire indigentibus, et interior vir-
tus scilicet ratio qua alienas miseras proprias facit:
superior appetit tollere illas et tollit illas si potest.
Superior in misericordia excedit tam beneficium quam munus
quod communicat siquidem cum eis in primis du-
bitate, hoc est in actu benefaciendi et appetitu bene-
faciendi, sed superior est eis in modo, dum miseri-
corde sit tantum afficitur ut alienos defectus proprios

Ientaculū quartū de beatitudinib. 17.

faciat, dum sic ad eos tollēdos se habet ⁊ afficiat
quasi proprii essent.

Est autem tante eminentie misericordie
vt sola inter virtutes deo propria dicatur (iuxta
illud. deus cui proprium est misereri) ⁊ omnibus
peremineat. iuxta illud psal. miserationes eius sunt
omnia opera eius. Solus siquidem deus n. t.
liter est miserie seu defectus expers, ac per hoc
solum potest in miseriam absolute, que omnem com-
prehendit, ⁊ misratio eius que misericordie a.
formalis est, quasi super natans in singulis ⁊ om-
nibus operibus dei inuenitur, nō solum materialiter
tollendo aliquem defectum, sed formaliter, quia
intentione deus ad hoc tendit vt tollat in singulis
⁊ omnibus aliquem defectum. Propter quod n.
rito appropriatur ei non solum q̄ est misericors
q̄ est miserator: iuxta illud. misericors ⁊ miser
dominus.

Quo fit vt misericordes tanquam diuinam
pietatem participantes, inter beatos compute-
ntur. Et vere ad summum perfectionis apicem in
miseriarum tollendarum ascenderunt qui
misericordes sunt simpliciter ⁊ absolute: hoc est qui
solum iunctis sanguine, amicitia, ciuilitate, ⁊ c.
ris huiusmodi necessitudinibus, sed miseriis
sint illi misericordes se exhibent, affectu quidem
defesse, opere autem iuxta vires: vt semper sint
misericordes, miseratores autem quum possunt
ocasio miserationis se offert.

Est licet proprias misericordis miseras
cordis humana non tradat oblivioni (iuxta
miserere anime tue placens deo) perfectio

Tentaculum quartum de beatitudinibus
misericordie ad alienas tollendas miseras tendit p
prias eodem meritorio misericordie actu tollendas
reddens.

Et propterea reponitur misericordib⁹ in premi
um q^o ipsi misericordiam in celo consequent^r
hoc est, a miserijs omnibus leuabuntur. Iure enim
ab omni debet erui miseria in patria, qui in hac pe
regrinatione aliorum miseras quasi suas curauit.
Hec de quinta beatitudine.

Circa sextam beatitudinem (beati m^u
do corde, quoniam ipsi deum vide
bunt) duplex questio occurrit. Prima est,
cur beatitudo hec non significat aliquam perfecti
onem: mundicia enim nullam perfectionem signifi
cat, sed imperfectionem immanitie excludit: sicut
non peccare nullam perfectionem sonat, sed imper
fectionem peccati excludit. Omnes siquidem bea
titudines non solum perfectionem sed perfectione
summam ponere debent.

Secunda est cur beatitudo hec nullam opera
tionem sonat, quum omnis beatitudo secundu^m o
perationem aliquam attendatur: nam neq^{ue} mudi
cia neq^{ue} cor operationem facit, vt patet.

Ad primam questionem dicitur, q^o licet
mundicia simpliciter et abso
lute non significet perfectionem, mundicia tamen ta
le subiectum afficiens magnam ponit perfectione:
sicut non peccare absolute, nullam perfectionem
ponit, sed non peccare positum in vtente libero ar
bitrio magnam perfectionem ponit: maxima si
quidem perfectio est q^o homo vtatur libero arbi

lentaculum quartum de beatitudinib. Ivi
trio sine peccato. Ita in proposito licet mundicia
sonet negationem immundicie, ac per hoc nullam
perfectionem significet, mundicia tamen afficiens
cor magnam perfectionem ponit, quam Dauid pe
tebat cor mundum, inquit, crea in me deus.

Ad secundam Vero respondetur dupli
citer. Primo q̄ operatio
p̄est si gnificari dupliciter. Vel in seipsa: vt dictū
est, beati qui lugent. Vel in sua radice. Et sic signi
ficatur in p̄posito viuere in suo naturali ac eoeno
principio quod est cor, hoc est, interior ps nostra:
iuxta illud Matthei decimo quinto, de corde exeūt
cogitationes male, homicidia, adulteria, furta, &c.
Et dicuntur beati mundo corde habentes principi
um operum suorum mundum: q̄m̄ non p̄t arbor
bona malos fructus facere.

Secundo dicitur, q̄ cor pro quanto est naturale
principium semper in actu, non solum significat il
lam rem que est in principium, sed etiam operatio
nem: quia significat principium vite in actu, sicut
edificans significat eum qui actu edificat. Et secun
dum hoc beatitudo ista significat operationem in
seipsa: quoniam significat beatos qui munde viuūt
ab interno principio. Totaliter siquidem mundā
vitam ducere non permittit peregrinatio presens:
quoniam nonnullo saltem puluere gressus humani
inquinantur. Et propterea dominus mundam vi
tam in hoc mūdo ex parte cordis designauit, dicēs
beati mundo corde. Et quamuis hec vita ex mū
do corde non sit totalr̄ (vt dictū est) mūda, tante tñ
excellentie est vt reddat homines plusquā p̄fectos:
si enim apud Jacobū apostolū siquis in verbo non

Tentaculum quartum de beatitudinib.

offendit perfectus est, quanto plusquam perfectus est qui corde non offendit. Erudierat tam bñ Job filios suos vt securus de mundis eorum operibus, ac de munda lingua, veritus ne forte peccassent in cordibus suis, offerebat holocausta per singulos, Job primo. Et prouer. xx. sapiens clamat: quis potest dicere, mūdum est cor meum, parus sum a peccato. Merito ergo beati sunt mundo corde: q̄ sum mam mundiciam obtinentes, vitā mundam ex corde mundo ducunt.

Istis promittitur in premium videre deum, duplici ratioe. Primo vt presen. i vite respondeat vita eterna, tāq̄ qui hic talem vitam duxerit, s. mundam, mercatur transire ad vitam eternam, que consistit in visione dei: iuxta illud: hec est vita eterna vt cognoscant te verum deum.

Secundo vt discamus preparationem humane mentis ad videndum deum, non consistere in perficiendo partem speculatiuam (vt philosophi tradunt, ponentes sapientes maxime appropinquare deo) sed in perfectione partis affectiue que cor vocatur. Ita q̄ ex hoc q̄ nō doctis & sapientibus sed mundis corde promittitur visio dei, & scimus viam preparationem ac meritum perueniendi ad videndum deum consistere non in scientia & sapientia sed in cordis mundicia, scimus consequenter q̄ cōmunis est preparatio viāq; ista omnibus hominibus quantumcunq; ideotis & inruditis: qm̄ mundiciā cordis minima vetula habere pōt. Nec de sexta.

Circa Septimam beatitudinē (beati pacifici: quoniam filij dei vocabuntur) vide primo gradus perfectorum fm̄ pacem.

Ientaculum quartū de beatitudinibus [vii.]

In primo siquidē gradu sunt, q̄ in seipsis pacē habent: hoc est trāquillitatē ordinis, ita vt lex carnis nō repugnet legi mentis, sed ita spiritus imperat carni vt totus homo inhereat cum tranquillitate deo. De istis scriptum est, pax multa diligentibus legem tuam,

In secundo vero gradu sunt, q̄ etiā cū omnibus hominibus pacē habent: iuxta apostoli mādatū, si fieri potest quod ex vobis est cū omnibus hominibus pacem habentes.

In supremo autē gradu sunt, q̄bus nō sufficit qd̄ in seipsis et cū alijs sint pacati, sed student ad faciē dā pacē. Vnde et pacifici vocantur. faciūt autē pacem non hanc vel illā, neq̄ omnem pacē (quū scriptum sit, non veni pacem mittere in terram sed gladium) sed faciunt pacem absolute, hoc est celestem seu diuinā, quā saluator sibi propriā dixit, pacē inquit meā do vobis, que inimicitiam tollit inter hominē et deū: q̄ cunctis in homine repugnantib⁹ trāquillitati celesti contrariatur. Et rursus faciunt pacem non inter hos et illos, sed simpliciter inter oēs etiā pacis inimicos: iuxta illud, cum his qui oderunt pacē erā pacificus. Et p̄terea dicitur absolute, beati pacifici,

Hanc perfectionis beatitudinem insinuauit saluator in apostolis: mandans illis vt pacem secū ferant in quamcunque domum intrantes, et dicant non solo verbo sed studio efficiendi deo cooperante, pax huic domui. Vnde et Mat. x. dicitur, et si quidem domus illa fuerit digna, veniet pax vestra super eam,

Quante autem eminentie sit pacificatio, ex eo

Ientaculū quartū de beatitudinibus

ppēdi potest, quod pax tranquillitas ordinis est: ac per hoc pacem facere est tranquillitatem ordinis efficere. Et si his adiungas, quod ordo summū bonum intrinsecum vniuersi est, consequēs erit vt pacem facere sit efficere perfectionem summī boni, ac per hoc supremum locum teneat inter opa gubernationis. Assimilat igitur maxime deo hominem pacificatio, et in excello valde loco constituit. Vnde et in Psal. altitudini montium spiritualium hec perfectio tribuitur: suscipiant inquit montes pacem populo. Et merito in supremo actionum beatorum in hac vita hic dicitur, beati pacifici.

Et his Jure reseruatur in premium, quoniam filij dei vocabuntur. Simillimi quippe deo eius filij sunt: vtpote ex deo nati et diuine facti consortes nature.

¶ Signanter autem dicit vocabuntur, et non dicentur. Tum quia in presenti iam sunt filij dei, et non expectant quod fiant sed quod manifestentur: iuxta illud, prime Ioan. secundo, et nunc sumus filij dei, et nondum apparuit quid erimus. Dicendo ergo quoniam filij dei vocabuntur, promittitur quod manifestabuntur filij dei. Tum quia inter homines multi sunt filij qui non tractantur vt filij, sed quasi extranei aut serui aut mercenarij habentur. Et propterea pacificis qui iam filij dei sunt, promittit quod habendi sunt in celesti patria vt filij, dum promittitur quod filij dei vocabuntur: quādoquidem vocatio consona est ad id quod vocatur. Nec de septima.

Circa octauam autem beatitudinem beatorum qui persecutionem patiuntur

Ientaculū quartū de beatitudinibus lvij

propter iustitiam, quoniam ipsorū est regnū celorū)
duplex statim occurrit questio.

¶ Prima an sit sermo de his q̄ quomodolibet patiuntur, id est, opprimuntur, vexantur, affliguntur &c. propter iustitiam, an de his qui voluntarie patiuntur propter iustitiam. Nam si primo modo intelligeretur, sequeretur hoc absurdum quod quicunque quantumcunque in iusti & impatienter affligerentur propter iustitiam, essent beati. Si vero secundo modo intelligitur, sequeretur quod aliquis pateretur iniustum volens: quod a philosophis reputatur impossibile. Et patet sequela: quia ex eo quod patitur propter iustitiam patitur iniustum, & ex eo quod voluntarie, patitur volens.

¶ Altera questio quomodo sumitur hic iustitia: in sua scilicet communitate an restringatur. Nam si iustitia secundum suam communitatem sumitur, non relinquatur locus none beatitudini: quoniam sub iustitia comprehenditur etiam illa. Si vero restringitur, oportet aut voluntarie restringere aut ratione restrictionis assignare: quoniam in litera nulla restrictionis nota ponitur.

Ad primam Questionem dicitur, quod proculdubio hic est sermo de pati non simpliciter & absolute (quoniam pati nullum bonum est) sed de pati virtuose, hoc est patienter & ex charitate: quod est pati voluntarie saltem faciendo de necessitate virtutem. Nec ex hoc sequitur quod aliquis patiatur iniustum volens ipsum iniustum, quamvis patiatur volens ipsum pati. vir enim bonus non vult iniustum quod sibi, inferatur, sed vult illatum sibi sustinere.

Ientaculum quartū de beatitudinibus

Ad secundam Questionem dicitur, quod hic est sermo de iustitia generaliter quidem sumpta, ut tamen distinguitur a mysterio verbi incarnati. Et quod ratio restringendi iustitiam immo restrictiuū ipsum habetur ex litera ex hoc ipso quod apponitur nona beatitudo circa mysterium verbi incarnati, ipsa namque distinctio harum duarum beatitudinum cogit fateri earum diuersitatem: ac per hoc iustitiam in octaua sumi pro iustitia absolute secluso incarnationis mysterio. Et videtur directe iustitia considerari absolute in ordine ad deum etiam si mysterium incarnationis non esset.

Quo circa illi in octaua locantur beatitudine, qui tante perfectionis sunt ut pro quocumque virtutis actu eligant tolerare quascumque eis illatas passiones: siue ille actus virtutis sit secundum legem diuinam, siue naturalem, siue canonicam &c. Iuxta hanc enim beatitudinem Machabei ut non commederent carnes porcinas contra diuinam legem, Joannes baptista ne omitteret correctionem Herodis Thomas Cantuariensis pro libertate ecclesiastica, beati fuerunt: nullus enim horum passus est propter Christum proprie loquendo, sed propter iustitiam, in fide tamen Christi: sine qua nunquam fuit salus. **Est** quia contingit dupliciter pati persecutionem propter iustitiam: vel ita quod et passio sit propter iustitiam et persecutio tendat contra iustitiam: ut in exemplis illatis inuenitur. vel quod passio quidem sit propter iustitiam, persecutio autem non tendat contra iustitiam, quamuis materialiter sit iniusta, ut contingit his qui a superioribus credentibus in

Ieraculū quartū de beatitudinib. lix.

se se facere attingitur: vt de multis sanctis legit in ter religiosos versatis) scito textū principaliter de primo modo patientibus propter iustitiā ita intelligi, vt qui secundo modo patiuntur ppter iustitiam, non excludantur a numero beatorū q̄ patiuntur persecutionē ppter iustitiam.

Illis Regnum celorum iure datur: quoniam q̄ in hac vita amplexus est pati ppter deū iustum est vt in futura vita sublimetur in agere, et q̄ hic nō renuit alijs subijci sublimetur vt alijs presit: q̄ in regno celorū includuntur: regnantes enim et p̄cellunt et imperant.

Sed nō caret questioe cur in octaua hac beatitudine repetitur premium prime beatitudinis, et non est appositū octauū premiū. Ad quod respōdetur, duplici ratione hoc factū esse. Primo vt q̄a duo ordines beatitudinū ponunt (scilicet primus penes agere et secundus penes pati) factū est vt prima vtriusq̄ ordinis velut basis et fundamentū, respiceret premiū quod inter premia est velut basis et fundamentū, scilicet regnum celorū. Secundo vt neq̄ agens patienti neq̄ patiens agenti preferat, sed cōfessores martyribus et martyres cōfessoribus equales in essentiali gaudio mōstrarētur.

Circa Nonam beatitudinē (beati estis qui maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malū aduersus vos mentientes ppter me: gaudete et exultate, quoniā merces vestra copiosa est in celis) multa occurrunt querenda. Primo cur ceteris beatitudinibus descriptis in tertia p̄sona, hec describitur in secunda p̄sona, dicendo beati estis. Secūdo cur

Tentaculum quartum de beatitudinibus multiplicentur in hac beatitudine tot verationum genera: scilicet maledictionis, persecutionis &c. Tertio cur huic beatitudini soli adiungit gaudete & exultate. Quarto cur premiū huius beatitudinis solius describitur sub ratione mercedis. Quinto cur in hac sola beatitudine indeterminate ponitur premiū: non enim determinatur aliquid certum pro premio sicut in alijs beatitudinibus (puta regnum celoz, possidere terrā &c.) sed indeterminate dicit, merces vestra copiosa est in celis.

Ad euidentiam Horum aduertendū est, hanc nonā beatitudinē persistere in patiēdo ob p̄fessionē v̄bi incarnati. Singularissima siquē tanti mysterij nouitas specialē habet difficultatē in nostra p̄fessioe: & p̄pterea specialis perfectio posita est in persistendo patiēter & tolerādo varias tribulatiōes ob huiusmodi p̄fessionē. Quocirca beatitudo hec licet p̄ueniat cū precedente in hoc quod v̄traq; persistit in pati propter bonū: differunt tamē in hoc quod illa habet causam quasi naturalē patienter tolerādi iniurias (quā v̄tuosiorū ē ipturbatū persistere & immobilē in iniurijs) ista vero causam habet omnino sup̄naturalē: quāquidē fateri vnū & eundē, hominē deumq; verū esse &c. Omnē excedit facultatē intellectus: & p̄pterea beatitudo hec tā dissimiliter ab alijs descripta est. nouiter siquidem inserta generi humano tā sup̄naturalis perfectio, decuit vt multis quasi priuilegijs decoraretur.

Unde ad primum quesitū dicitur, quod ideo in secunda persona descripta est hec beatitudo: quia noua perfectio hec est inchoans in ipsis Christi discipulis.

Ientaculū quartū de beatitudinibus Ix.

pulis, reliq̄ autē tanq̄ cōmunes ⁊ antiq̄ que prius erant, in tercia p̄sona descripte sunt.

Ad secundū vero quesitū dicitur, q̄ multiplicatio vexationū ad hoc spectat, q̄ Christus in Christianis ⁊ corde ⁊ ore ⁊ opere refutandus esset: habent enim Christi persecutores in corde Christum odio, ⁊ ore blasphemant, ⁊ tormentis p̄sequantur. Non sic autem p̄tingit in octava beatitudine: quoniam etsi propter iustitiam aliqui vexantur, iustitia tamē cōmuniter ⁊ corde amatur, ⁊ ore laudatur: ⁊ illimet q̄ iniuste vexati sunt, laudabiliter recensent inter virtuosos, nos autē predicantes Christū crucifixum, q̄a Judeis est scandalū ⁊ Hētibus stultitia, ⁊ apud sapientes huius mūdi superstitio omne genus mali insequitur, dum ⁊ odio habemur (quod secundū antiquā translationē hec litera primo loco ponit, dicens. beati estis quū oderint vos: vbi nūc legit quū maledixerint vobis) ⁊ facto p̄sequūt nos ⁊ vbo dicūt omne malū aduersus nos p̄pter Christum. Omne igit̄ genus mali explicat̄ in hac beatitudine: qm̄ totū imminet patiēdū ob Christi p̄fessionē, quod cōiter in alijs patiēdi causis nō est.

Et scito q̄ p̄textui ⁊ materie p̄sonat antiqua trāslatio, scilicet quū vos oderint homines, tū q̄a sic explicat̄ omnis gradus p̄secutiōis, scilicet corde, ore ⁊ ope. Tū q̄a sic nō bis ponit̄ p̄secutio oris, vt in noua fit trāslatione: dum primo dicit̄ maledixerint ⁊ secundo dicitur dixerint omne malū. vnde corrupta videtur hec trāslatio.

Ad tertū quesitū dicitur, q̄ huic beatitudini annectit̄ gaudū ⁊ exultatio duplici ratiōe. Primo vt quēadmodū explicite p̄mōrant̄ in ea tot mala, ita

H ūq̄

Ientaculū quartū de beatitudinibus.

accumul. nē bona: iuxta illud, secundū multitudinē
dolorū meorū in corde meo, consolatiōes tue letificane
runt animā meā. Scđo ad mōstrandū abundantā
gratie spiritus sancti q̄ p̄ferēda erat sanctis martyri
bus noui testamēti: iuxta illud Joā. vij. nondū erat
spiritus datus q̄a Iesus non aū erat glorificatus.
Quia ergo p̄fessores Ch̄isti nō solū v̄tutē patiēdi,
sed gaudēdi, et exultādi in tribulatiōibus acceptu
ri erāt, ideo p̄fectis patientibus p̄ter Ch̄m dicit
gaudete et exultate. Quod ipse ap̄stolos ex eo
patet q̄ ibāt gaudētes a p̄spectu concilij, qm̄ digni
habiti sunt, p̄ nomie Iesu p̄tumeliā pati. Implese
q̄ sctōs martyres, ex gestis eorū patet, vñ laurētius
inq̄t, gaudeo plane q̄a hostia Ch̄i effici merui etc.
Ad quartū q̄sitū dicit, q̄ ratio mercedis ad excel
lentiā pertinet patientiū propter Ch̄istū: quia etsi
nō sunt p̄digne secundū se passiones huius t̄pis ad
futurā gloriā, ex eo tamē quod Ch̄isti confessores
Ch̄isti membra sunt, et vt caput suum tueantur li
benter patiuntur, ius sibi vendicant future glorie
tanquam mercedis debite pro suis laboribus.
Vnde et Paulus dicebat, bonum certamē certani,
cursum consummari, fidē seruari, in reliquo repo
sita est m̄hi corona iustitie, quā reddet mibi dñs
in illa die iustus iudex. In reliq̄s itaq̄ beatitudini
bus nulla facta est mētio de mercede, sed hoc vlti
me beatitudini reseruatū est: q̄a in alijs nulla facta
est mētio de Ch̄isto cui in suis mēbus iure debetur
eterna gloria, sed in hac sola.
Ad quintū q̄sitū dicitur, q̄ interminatio mer
cedis ad immensitatem spectat p̄mij, ex hoc em̄ q̄ in
determinate relinq̄tur copiosa merces infinitū in

Ientaculum quartum de beatitudinib. lxi.

sinuatur premium, et hoc ad commendationem huius beatitudinis pre ceteris spectat. Et merito: quoniam si iuxta testimonium saluatoris, maiorem charitatem nemo habet quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis, nemo maiorem habet perfectionem, quam qui pro Christo amico suo animam suam ponit, quod ad hanc spectare beatitudinem constat.

Postquam igitur octo beatorum genera in hac vita saluator descriperat, ad suos dirigens sermonem discipulos, novum beatitudinis genus in ipsis inchoandum hac nona beatitudine descripsit, simulque monstravit ad felicitatem esse ipsos evectos, eo ipso quod ad cognitionem et confessionem ipsius Christi asciti sunt, ut penetraret beatos se esse in utraque sorte, scilicet, et quum bona a Christo acciperent, et quum mala propter Christum paterentur.

Quante autem excellentie sit beatitudo hec, non solum ex allato domini testimonio patet, sed ex eo quod principes christiane religionis sancti martyres scilicet in ea locati sunt.

Superest. Nunc ut ad tres reservatas in fine huius tractatus questiones solvendas respondeatur.

Ad primam igitur in principio huius tractatus propositam quinto loco (an scilicet beatitudines iste gradatim enumerentur) respondet affirmative: ita quod gradatim numerantur et secundum merita et secundum premia: semper namque ascenditur utrobique.

Et quidem quod merita semper ascendunt, declaratur summarie dupliciter. Primo ex parte mate

W v

Tentaculum quartum de beatitudinibus,
riarum. Nam supra exteriora bona que sunt ma-
teria prime beatitudinis, sunt vindicabilia que sunt
materia secunde: et supra vindicabilia, delectabilia
que sunt materia tertie: supra hec sunt debita cui-
bet, que spectant ad quarta: et supra hec gratuita, que
sunt quinte, supra que est immundicia omnis, qua
tollit sexta: supra quam est perturbatio, quam tol-
lit septima: et supra hec persecutiones, quas supe-
rat octava: supra omnes est omne persecutionum
genus contra Christam, que superantur in nona.

Secundo ex parte interioris dispositionis ani-
mi. Nam etsi bene dispositus est qui nouit seipsum
et externa bona despicit iuxta primam beatitudinē,
melius tamen dispositus est qui etiam quum despi-
citur et paruit, vincit in bono malum, et hoc meli-
or est qui vndiq; se in miserijs circumspectans luget
hanc peregrinationem: et hanc prestat cui propri-
um non sufficit bonum, sed cuiq; debitum sitit: hūc
q; excellit, qui non solum debita cuique sed gratu-
ita vt sublenētur appetit et efficit: qui autem ad v-
niuersam vite mundiciam ascendit, altior est: et hūc
superat cui non sufficiunt munda, sed studet ad trā-
quillitatem ordinis efficiendam: super hos quoq;
omnes merito locatur qui propter hec patitur et
vincit persecutiones: sed in supremo iure ponitur,
qui incarnati vbi luce perfusus pro illo omnia pa-
tiendo superat.

Si vero ad premia spectetur, primum premium
inuenitur q; beatorū est regnū celoz: sed quia nostz
pōt esse aliquid quod non possidem⁹, secundo poni-
tur possessio eiusdē: et quia multa possidemus cum
tristitia, tertio ponitur consolatio, et quia consolati

Tentaculum quartum de beatitudinib. Ixiij

quandoq; non vique ad satietatem conuolamur, ideo quarto saturitas ponitur, ita q; ponitur regnū celorum nostrum, possessum conuolante v. q; ad satietatem: et quoniam satiati regno defectum remanemus, quinto securitas a periculis omnium defectuarum nostrarū conditionū per misericordie cōsecutionem ponitur: et quoniam parū est coregnare nisi conuersatio cum rege habeatur, ideo sexto ponitur visio dei: et quoniam videre regem etiam seruitoribus conceditur, dignitas filialis superaddit septimo loco, vt beati regnent consolati, satiati, securi, videntes deum vt filij dei: his autem prestat regnum celorum duplici iure debitum, s. merito actionis et merito passionis, quod octauo loco ponit: et oia demū excellit merces immensa, q; ob sui infinitatem non specificat, que nono loco ponitur.

Ad duas Reliquas q̄stiones in premio prime beatitudinis propositas (scilicet cur in beatitudine prima et octaua ac nona, ponitur premiū per verbū p̄ntis t̄pis, in alijs vero per verbū futurū: et rursus cur in illis tribus per verbū substantiuū, in alijs vero per verba adiectiua) respōdetur q; differentia p̄ntis et futuri t̄pis mōstrat aliqd premiū esse p̄ntis in hac vita, et aliqd in futura reservari vita. Differentia autem verbi substantiui et adiectiui monstrat differentiam inter substantiuū ius eterne felicitatis et ipsam eternā felicitatē in erectione: ita q; ex hoc q; verbo substantiuo p̄ntis tēporis (scilicet est) definitur premiū eternum, scatur q; in presenti vita beati h̄nt subst̄m ius eterni p̄mij. Et vere sic est: quoniam (vt Joannes testatur) iam sum⁹ filij dei, q; si filij, et heredes, vt Paulus inquit,

Tentaculum quartum de beatitudinibus

Et quamuis quanto tempore beres paruulus est, nihil differat a seruo, est tñ dominus omnium. Quia igitur in presenti vita, adhuc positorum beatorum vere est regnum celorum, ideo presentis temporis verbo substantiuo dicitur, quoniam ipsorum est regnum celorum: quia autem excecutio possessorij et fructus in alia seruantur vita, ideo per verba futuri temporis adiectiua idem premium describitur.

Et quia substantiuum ius eterni premij vnum est, et commune omnibus beatis, ideo in prima beatitudine vtriusq; ordinis (hoc est, in prima ordinis agentium et in prima ordinis patientium) ponitur huiusmodi substantiuum presens, in reliq; at ordinis agentium multiplicitas fructuum qui in executione percipiuntur explicatur.

¶ Nonna autem beatitudo multipliciter priuilegiata etiam hoc habet. Tum quia licet secunda sit in numero patientium, caput tamen constituit novum patiendi: quoniam sicut verbum incarnatum passum instaurat omnia, ita passio pro Christo instauratiuum est passionum, et propterea tanquam prima habet verbum substantiuum presens. Tum et melius, ad denotandum q; sola hec beatitudo ex propria ratioe habet presentiam premij celestis statim: nam ceterae beatitudines nihil habent in se vnde statim ponant beatos in celesti patria: q; non claudunt in se Christum mortuum, qui aperuit celos (vnde Ioannes Baptista et alij priores quamuis beati hic, non tamen celos statim ingressi sunt) nonna autem beatitudo Christum mortuum in seipsa continet. Propter quod in futuro saluator ponit in illa vexationes dicens: quum oderint, persecuti su

Ientaculū quartū de beatitudinib. Ixiij.
erint, dixerint omne malum: tanquā designans tem-
pus post suam mortem ac resurrectionem, ⁊ pro-
pterea sola nona beatitudo statim hinc trāsfert in
celos ex propria ratione. Et ad hoc designandum
privilegium, proposuit saluator illius premium per
verbum substantivum presentis temporis, tanquā
diceret, q̄ vos propter me patientes non expectatu-
ri estis, sed iam habetis mercedem copiosam sta-
tim ut hinc migratis presentem. Et hec de eu-
angelicis beatitudinibus. In monaste-
rio sancti Martini de sacro mon-
te Pānonie, dominica quin-
quagesime anni domi-
ni. M. D.
xxiiij.